

OKUL YÖNETİCİLERİNİN VE ÖĞRETMENLERİN EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMI BAĞLAMINDA LİSANSÜSTÜ EĞİTİME BAKIŞ AÇILARININ İNCELENMESİ

Cemal AKÜZÜM (*)

Öz

Bu araştırmanın amacı, eğitim yönetimi lisansüstü eğitim programlarına başvuran okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin lisansüstü eğitime bakış açılarını incelemektir. Nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanan araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 akademik yılı güz yarıyılı Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi yüksek lisans programlarına başvuran 36 okul yöneticisi ve öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen “yarı yapılandırılmış görüşme formu” kullanılmıştır. Görüşme formları ile elde edilen veriler NVivo nitel veri analizi programına aktarılarak içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırmada, lisansüstü eğitim almayı isteme nedenlerine ilişkin en fazla yüklemenin “alana ilişkin gelişmeleri takip etmek” alt temasına yapıldığı; lisansüstü eğitimden beklentilere ilişkin en fazla yüklemenin “akademik kariyer yapabilme” alt temasına yapıldığı ve lisansüstü eğitim ile kazanılmak istenen davranışlara ilişkin en fazla yüklemenin ise “öğrencilerin başarılarını artırabilen” ve “alanına katkı sağlayabilen” alt temalarına yapıldığı bulgularına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Lisansüstü Eğitim, Eğitim Yönetimi, Okul Yöneticisi, Öğretmen, Bakış Açıları.

Examining Perspectives of School Principals and Teachers towards Graduate Education in the Context of Educational Administration Program

Abstract

The aim of this research is to examine the perspectives of school principals and teachers who apply to graduate education programs in the field of educational administration, towards graduate education. The research group of this qualitative study consists of 36 school principals and teachers who apply to Dicle University Institute of Education Sciences, graduate education programs in the field of Educational Administration, Supervision, Planning and Economics in the fall semester of 2016-2017 academic year. Data was collected through semi-structured interview form developed by the researchers. Collected data was analyzed in NVivo program with content analysis. The findings revealed that the maximum load was made regarding the reasons wish to receive graduate education “to follow developments in the area” the sub-theme; the maximum load was made regarding expectations of graduate education “to make an academic career” the sub-theme and the maximum load were made regarding to gain the desired behavior with graduate education “can increase students’ success” and “can contribute to their field” the sub-themes.

Keywords: Graduate education, educational administration, school principal, teacher, perspectives.

*) Yrd. Doç. Dr., Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü
(e-posta: cemalakuzum@gmail.com)

Giriş

Toplumsal yaşamın niteliksel ve niceliksel değişimler geçirdiği günümüzde eğitim, bir yandan toplumsal anlamda yeniden üretimi, diğer yandan da bireylerin çeşitli rol ve beceriler kazanmasını, geliştirmesini sağlamayı hedeflemektedir (İçli, 2001). Bunu gerçekleştirebilmek için her eğitim sistemi, yetiştireceği nitelikli insan modelini, sahip olduğu eğitim felsefesi ve bilimsel gelişmelerin ışığında saptayarak eğitim etkinliklerini bu amaca göre düzenlemektedir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005; Temizkan, 2008; Yeşilyurt, 2011). Bilimsel gelişmenin gerçekleşmesinin bağlı olduğu bilgi ve bilgi üretimi (Kurnaz ve Alev, 2009), iş ve meslek hayatında rekabeti güçlendirmiş ve uzmanlaşmayı daha önemli hale getirmiştir (Karaman ve Bakırcı, 2010). Çünkü bilim ve eğitim birbirini tamamlayan iki önemli olgudur. Bu iki olgudan yeteri kadar yararlanabilme gelişmişliğin ve çağdaşlığın önemli bir göstergesidir (Sevinç, 2001). Bu noktada bilim insanlarının, araştırmacıların, uzmanların ve bunların yetiştirilmesinde önde gelen kaynak olarak üniversitelerin katkıları açıktır (Kurnaz ve Alev, 2009).

Geçmişten günümüze kadar üniversite ve/veya yükseköğretim, içinde buldukları toplumu etkileyen ve ondan etkilenen en önemli kurumlardan biri olmuştur (Baskan, 2001). Tarihsel gelişimi içerisinde incelediğimiz zaman üniversitelerin esas amacının kültürü geliştirmek ve yaymak olduğu görülür. Fakat zamanla buna çeşitli meslekler için gerekli olan temel teknik bilgileri sağlamak amacı da eklenince (Versan, 1988), dünyada ve Türkiye’de üniversitelerden beklentiler de değişmiştir (Baskan, 2001). Dolayısıyla üniversiteler, yüksek düzeyde eğitim ve öğretim yaparak seçkin kadrolar yetiştiren, bilimsel ve teknolojik araştırmalar yapan ve araştırma sonuçlarını toplum yararına sunarak, yani ülke sorunlarına çözüm yollarını önererek sosyal ve ekonomik kalkınmaya hizmet eden kuruluşlar olarak tanımlanabilir (Erdem, 2013; Karakütük, 1989; Karaman ve Bakırcı, 2010). Bu çerçevede, üniversitenin birinci hedefi araştırmalar yapmak, bilim ve iş dünyasına nitelikli, uzman insan gücü yetiştirmektir. İkinci hedefi ise, üretilen bilimsel bilgilerin yayılmasını ve yaygınlaştırılmasını sağlamaktır (Karakuş, 2004; Tokat ve Çıkrıkçı-Demirtaşlı, 2004). Bu nedenle yükseköğretim, ülkeler için itibar sembolü olmuştur (Kaya, 2009). Üniversitelerin toplum açısından böylesi önemli rollerinin olması nedeniyle Türkiye’de de yükseköğretim, ilköğretim ve ortaöğretim kademelerine göre daha fazla ilgi odağı olagelmiştir (Baskan, 2014).

Eğitim sisteminin en üst kademesinde yer alan üniversitelerin (Kara, 2008), meslek kazandırma, kaliteli eğitim verme gibi amaçlarının yanı sıra (Arabacı ve Akıllı, 2013), toplumların geleceğini hazırlayacak evrensel değerleri kazanmış, bilgi toplumunun gereklerini özümsemiş ve üstün yeteneklerini geliştirmiş olan bilim insanlarını yetiştirme işlevini gerçekleştirmede, lisansüstü öğretimin önemli bir rolü bulunmaktadır (Özoğlu, 2002). Lisans eğitimi yükseköğretimde ana gövdeyi oluşturmakta (Bozan, 2012) ancak, günümüz bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler, bireylerin yükseköğretim sırasında kazanmış oldukları bilgi ve becerilerini yaşamları boyunca kullanmalarını olanaksızlaştırmakta (Karakütük, 1999) veya sadece lisans programı mezunu olmaları çoğu alanda

yeterli görülmemektedir (Bülbül, 2003; Demirtaşlı, 2002; Gömleksiz ve Yıldırım, 2013). Bunun neticesinde, lisansüstü eğitimin stratejik değeri öne çıkmaya başlamıştır.

Bilim insanı yetiştirmede lisansüstü eğitimin tanımı ve önemine ilişkin çeşitli saptamalar mevcuttur. Lisansüstü eğitim, lisans öğretimine dayalı yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ile sanatta yeterlik çalışması ve bunların gerektirdiği eğitim, bilimsel araştırma ve uygulama etkinliklerinden oluşur (Karakütük, 1989; YÖK, 1981). Bir diğer tanıma göre lisansüstü eğitim, üniversitede lisansüstü derecelere götüren, araştırma yoluyla bilgiye katkıda bulunacak ve gelişen toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak bilim insanı ve öğretim elemanı yetiştirmeyi amaç edinen bir eğitim etkinliğidir (Varış, 1972). Ulusal bilim politikasının yürütülmesindeki en önemli etmenlerden biri olarak kabul edilen lisansüstü eğitim (Alhas, 2006), öğrenme ve araştırma potansiyeli bulunan kişilerin, sadece kendi istekleri doğrultusunda dâhil oldukları bir süreçtir (Kutluca-Canbulat ve Çakmak, 2007). Bu sürecin birincil amacı yükseköğretim kurumlarının geleceği için bilim insanı yetiştirmek ve akademik alt yapıyı oluşturmak; ikincil amacı ise ülkelerin teknolojik, ekonomik ve kültürel gelişmeleri ile ilgili sorunlarına çözüm getirmeye yönelik teknik alanda gelişme sağlayan araştırmalar yapmaktır (Ekinci, 2011; Sevinç, 2001; Tosun, 2001; Ünal ve İlter, 2010).

Yetiştirilecek olan bilim insanının lisansüstü eğitimle (yüksek lisans ve doktora) yetiştirilmesinde “araştırma teknik yeterlikleri” ve “bilimsel tutum ve davranışları”nın kazandırılması, alanında yapacağı araştırmaların doğru yapılabilmesi açısından oldukça önemlidir (Erdem, 2007, 2012). Bu kapsamda, Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi’nin (TYYÇ) 7. Düzey (Yüksek Lisans Eğitimi) ve 8. Düzey (Doktora Eğitimi) yeterlikleri de lisansüstü eğitim ile kazandırılmak istenenlerdir. Lisansüstü eğitim yeterlikleri; bilgi (kuramsal, uygulamalı), beceriler (kavramsal/bilişsel, uygulamalı) ve yetkinlikler (bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği, öğrenme yetkinliği, iletişim ve sosyal yetkinlik, alana özgü yetkinlik) olmak üzere üç boyutta tanımlanmakta ve bu yeterliklerin kazandırılması hedeflenmektedir (YÖK, 2010).

Türkiye’de yükseköğretim kademeleri yasal düzenleme açısından ilk kez 14 Haziran 1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda öngörülmüş, yükseköğretimin milli eğitim sistemi çerçevesinde öğrencileri lisans öncesi, lisans ve lisansüstü seviyelerinde yetiştiren bir bütünlük içinde düzenleneceği belirtilmiştir (Madde 37) (MEB, 1973). Hemen ardından, 20 Haziran 1973 tarihinde kabul edilen 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu’nda da üniversitelerin çeşitli kademelerinde yapılacak öğretim; temel bilimler, lisans, yüksek lisans, uzmanlık ve doktora kademelerine ayrılmıştır (Madde 53) (YÖK, 1973). Dolayısıyla, Cumhuriyet dönemi sonrası eğitim sistemimizdeki yeni yapılanmada önemli bir yere sahip olan her iki kanunda da lisansüstü eğitimin bir öğretim kademesi olarak görüldüğü açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Ancak, eğitim sistemimizde lisansüstü eğitim, 1960’ların sonlarına kadar yüksek lisans aşaması olmaksızın yalnızca doktora programı şeklinde 3-4 yıllık lisansüstü eğitimle hoca-asistan ilişkisi esasına göre yürütülmüştür. 1970’lerden itibaren, önce “yüksek

lisans” daha sonra “doktora” olmak üzere iki ayrı program olarak uygulanmıştır (Çakar; 1997). Yükseköğretimin sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmeler doğrultusunda uğradığı yapısal ve fonksiyonel değişikliklere paralel olarak (Baskan, 1999), uygulanan lisansüstü programlarda izlenecek yöntem ve kurallar günümüze kadar pek çok kere tümüyle ya da kısmen değiştirilen kanun ve yönetmelikler doğrultusunda sürdürülmüştür (Karaman ve Bakırcı, 2010). Nihayetinde, yükseköğretim sistemimizle ilgili son köklü değişiklik 1981’de yapılmıştır. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile yükseköğretim sistemimiz bütünlük ilkesine göre yeniden düzenlenmiş, sisteme yeni bir içerik kazandırılmıştır (Baskan, 2001).

2547 sayılı kanunda lisansüstü eğitim; yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik kademelerini kapsamaktadır (YÖK, 1981). Yükseköğretim sistemimizde, 2547 sayılı kanuna dayanılarak hazırlanmış olan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, yükseköğretim kurumlarında yürütülen lisansüstü eğitim ve öğretimi düzenlemektedir. Bu yönetmeliğe göre yüksek lisans programı, tezli ve tezsiz olmak üzere iki şekilde yürütülmektedir (Madde 4). Tezli yüksek lisans programı, öğrencinin bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak bilgilere erişme, bilgiyi derleme, yorumlama ve değerlendirme yeteneğini kazanmasını sağlarken (Madde 6), Tezsiz yüksek lisans programı da, öğrenciye mesleki konularda bilgi kazandırarak mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını göstermektedir (Madde 11). Doktora programı ise, öğrenciye bağımsız araştırma yapma, bilimsel problemleri, verileri geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma, analiz etme ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli becerileri kazandırmaktadır, şeklinde tanımlanmıştır (Madde 15) (YÖK, 2016).

Türkiye’de uzun yıllar lisansüstü eğitim ilgili fakültelerde yapılırken (Bozan, 2012), 1982 yılından bu yana “üniversitelerde ve fakültelerde birden fazla benzer ve ilgili bilim dallarında lisansüstü eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama yapan bir yükseköğretim kurumu” (Madde 3) olarak tanımlanan enstitülere verilmiştir (YÖK, 1981). Üniversiteler bünyesinde fen bilimleri, sosyal bilimler, sağlık bilimleri ve eğitim bilimleri enstitüleri kurulmuştur. Böylece lisansüstü eğitimin, lisans öğretimi yapan birimlerden ayrı birimlerde yapılması uygulaması, Türk yükseköğretim sistemi içinde de başlamıştır (Dilci, 2009). Bunlardan biri olan Eğitim Bilimleri Enstitülerinde yürütülen yüksek lisans ve doktora eğitiminin amacı, eğitimin niteliğini arttırmaya yönelik bilimsel çalışmalar yapmaktır (Kaya, Sezgin ve Kavcar, 2005). Eğitim bilimleri enstitüsü bünyesinde yer alan ve uygulamada eğitim sisteminin önemli bileşenlerinden biri olan Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi (EYTPE) programlarının birincil hedef grubu okul yöneticileri, öğretmen ve maarif müfettişleridir (Turhan ve Yaraş, 2013).

Tüm bilimsel alanlarda olduğu gibi eğitim bilimleri ve özelinde eğitim yönetimi alanında da yeni bilgilerin üretilmesi, entelektüel sermayeyi etkili şekilde yönetebilen bir eğitim anlayışı ihtiyacını doğurmuştur. Bu nedenle, böyle bir eğitim anlayışını uygulamaya koyacak okul yöneticisi, maarif müfettişi ve öğretmenlerin iyi yetiştirilmesi zorunluluğu ortaya çıkmaktadır (Kahraman ve Tok, 2016). Bu eğitimleri gerçekleştirme amacına

yönelik yapılanan eğitim yönetimi bilim dalının, eğitim örgütüne önceden belirlenmiş amaçları gerçekleştirmek için etkili işletme, geliştirme ve yaşatma süreci (Başaran, 1983) çerçevesinde bilimsel bakış açısıyla ele alması bakımından önemlidir.

Özellikle, eğitim yönetimi bilim dalı içindeki tezli ve tezsiz yüksek lisans programları ile doktora programlarının kuram ve uygulama bağının kurulması anlamında bir köprü niteliği taşıdığı söylenebilir. Zira bu programların bir ucunda bilimsel bilgi üreten öğretim üyeleri varken diğer ucunda eğitim sisteminin yani uygulama alanının içinden gelen eğitim yöneticisi ve öğretmenler bulunmaktadır (Umur, 2015). Nitekim, Şimşek (2004), eğitim yönetiminin, bilim dallarının sınıflandırılmasında uygulama alanı ağırlıklı bir bilim dalı olduğunu vurgulamıştır. Bu noktada, eğitim yönetiminde üretilen kuramsal bilgi ile eğitim sistemindeki uygulamalar arasındaki ilişkinin niteliği önemlidir (Balci, 2008; Başaran, 1983; Beycioğlu ve Dönmez, 2006).

Konuya bu açıdan bakıldığında, temeli lisans eğitimine dayanan lisansüstü eğitim sürecinin etkili ve verimli bir akademik kariyer için beklentilere cevap verecek nitelikte yapılması çok önemlidir. Bu sürece girmiş olan öğrencilerin ihtiyaçları, beklentileri kısacası bu sürece bakış açıları başarılarına yön verecektir (Özmenteş ve Özmenteş, 2005). Çünkü lisansüstü eğitim düzeyinde öğrenim gören öğretmen ve yöneticilerin alanlarında edindikleri bilgileri analiz sürecinden geçirerek sentezleyip alanlarında kullanabilmeleri beklenmektedir (Turhan ve Yaraş, 2013). Bu doğrultuda kariyer planlaması aşamasındaki okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin lisansüstü eğitim sürecinde yer alma amaçları ile beklentilerinin tespit edilmesi, hedeflenen amaçlara ulaşmak bakımından önem teşkil etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, genelde eğitim bilimleri özelde ise eğitim yönetimi alanında yüksek lisans programlarına başvuran okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin eğitim yönetimi programı bağlamında lisansüstü eğitime bakış açılarını betimsel bir yaklaşımla incelemektir. Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır. Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin;

1. Lisansüstü eğitim almayı isteme nedenleri nelerdir?
2. Lisansüstü eğitimden beklentileri nelerdir?
3. Lisansüstü eğitim ile kazanılmak istenen davranışlar nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırma, araştırma konusuyla ilgili ayrıntılı ve derinlemesine veri toplamak, katılımcıların bireysel algılarını, deneyimlerini ve bakış açılarını doğrudan öğrenmek, mevcut durumları anlamak ve açıklamak amacıyla temel yorumlayıcı nitel araştırma de-

seninde gerçekleştirilmiştir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012; Merriam, 2013; Patton, 2001). Bu yaklaşım, olayları ve olguları doğal ortamlarında betimlemeye, detay, kapsam ve farklılıklar bakımından derinlemesine araştırmaya, katılımcıların bakış açılarını anlamaya, özetle tümevarımsal bir anlayışla betimsel analize odaklanmaktadır (Creswell, 2013; Denzin ve Lincoln, 2000; Patton, 2014). Bu çerçevede, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin eğitim yönetimi programı bağlamında lisansüstü eğitime bakış açıları betimlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, araştırma modeline uygun olan okul yöneticileri ve öğretmenler arasından amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan “ölçüt örnekleme” yöntemi ile seçilmiştir. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmanın temel ölçütlerini, resmi eğitim kurumlarında yönetici veya öğretmen olarak görev yapma ve Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi (EYTPE) Bilim Dalı yüksek lisans programlarına başvuru yapmış olma ölçütleri oluşturmaktadır. Bu kapsamda, 2016-2017 akademik yılı güz yarıyılı Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi yüksek lisans programlarına başvuran 36 okul yöneticisi ve öğretmen araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır.

Çalışma grubunda yer alan katılımcıların cinsiyet değişkeni açısından %11.10'u (f=4) kadın, %88.90'ı (f=32) erkektir. Görev türü açısından katılımcıların %55.56'sı (f=20) resmi eğitim kurumlarında okul yöneticisi olarak görev yaparken, %44.44'ü (f=16) öğretmen olarak görev yapmaktadır. Mesleki kıdem değişkenine göre ise katılımcı grupta yer alan yöneticilerin ve öğretmenlerin %25.0'i (f=9) 5 yıl ve daha az kıdeme sahipken, %44.44'ü (f=16) 6-10 yıl arası ve %30.56'sı (f=11) ise 11 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen ve formun nasıl doldurulacağına yönelik yönerge ile katılımcılara ait kişisel bilgilerin yer aldığı “yarı yapılandırılmış görüşme formu” aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formu soruları araştırmanın amaçları göz önünde bulundurulmak suretiyle, alanyazın taraması ve uzman görüşleri (iki alan uzmanı) doğrultusunda hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme formunda yer alan ifadelerin açıklık ve anlaşılabilirliğini kontrol etmek amacıyla, bir okul yöneticisi ve bir öğretmen ile ön uygulama yapılmıştır. Bu yöntemlerin takip edilmesiyle ölçme aracının kapsam ve görünüş geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır. Çünkü Büyüköztürk (2012), bir ölçme aracının kapsam ve görünüş geçerliğinin uzman görüşleriyle değerlendirilebileceğini vurgulamaktadır. Alan uzmanları ve ön uygulama neticesinde son şekli verilen görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın amacı hakkında bilgi verilen birinci bölümde ayrıca okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin cinsiyet, görev türü ve mesleki kıdemlerini

belirlemeye dönük sorular yer almıştır. İkinci bölümde ise okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin 1) Lisansüstü eğitim almayı isteme nedenleri, 2) Lisansüstü eğitimden beklentileri, 3) Lisansüstü eğitim ile kazanılmak istenen davranışları belirlemeye dönük sorular yer almıştır.

Görüşme formlarının tamamı, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi yüksek lisans programlarına başvuru işlemleri için ilgili enstitüye gelen ve araştırmaya gönüllü olarak katılan okul yöneticileri ve öğretmenlere başvuru işlemlerinden sonra uygulanmıştır. Ayrıca, veri toplama süreci doğrudan araştırmacı tarafından işletilmiş olup araştırmacının önemi ve kapsamı, bu kapsamda kullanılan görüşme formu ve nasıl doldurulması gerektiği konusunda çalışma grubuna doğrudan bilgi sunulmuştur.

Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinin amacı, sayıca fazla olan metin yığınından, araştırma sorusu açısından önem arz eden ortak bilgileri tespit edip, değerlendirerek (Gökçe, 2006), verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayacağı biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu amaçla, öncelikle görüşme formlarında yer alan ifadeler olduğu gibi bilgisayar ortamında yazılı hale getirilmiştir. Daha sonra yazılı dokümanlar NVivo programına aktarılmıştır. Bilgisayar destekli nitel analizi programı olan NVivo, araştırmacının kodları özel temalar altında toplamasına, çok sayıda örnekleme erişimi karşılaştırmasına, yapılan işlemlerin gerektiğinde hızlıca tekrarlanmasına veya düzeltilmesine, elde edilen sonuçlara istenildiği zaman ulaşılmasına, kodlar ve araştırmacının notları arasında ilişki kurmasına ve elde edilen verilerin model, matris, grafik veya rapor halinde özetlenmesine imkân veren bir programdır (Cassell, Buehring, Symon, Johnson ve Bishop, 2005).

Verilerin içerik analiziyle çözümlenmesi sonucunda ortaya çıkan temalar ve bu temaların arasındaki bağlar, bir model şeklinde geliştirilmiştir. Modeldeki ilişkileri göstermek için ok yönü ve kalınlığı dikkate alınmıştır. Okların kalınlığının belirlenmesinde, ilgili tema için yapılan yükleme (atf) sayısı dikkate alınmıştır. Dolayısıyla, temalar için belirlenen okun kalınlığının artması, ilgili tema için yapılan yükleme sayısının da aynı oranda artması anlamını taşımaktadır (Yeşilyurt, 2013, 2016). Daha sonra araştırmacının güvenilirliğini sağlamak için, araştırmada ulaşılan 3 tema altında verilen görüşlerin söz konusu temaları temsil edip etmediğini teyit etmek amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırmacının ve uzmanın, temalarda yer alması gereken görüşlere ilişkin değerlendirmeleri karşılaştırılarak “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” sayıları tespit edilmiştir. Araştırmacılar arası güvenilirlik (intercoder reliability), Miles ve Huberman (1994) tarafından belirlenen formül ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş birliği sayısı}}{\text{Toplam görüş birliği sayısı} + \text{Görüş ayrılığı}} \times 100$) ile hesaplanmıştır. Kodlama şemasının büyüklüğüne ve aralığına bağlı olarak, uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %70 ve üzeri olduğu durumlarda arzu edilen düzeyde bir güvenilirlik sağlanmış olmaktadır. Bu

çalışmada %82'lik bir anlaşma yüzdesi ortaya çıkmıştır. Hesaplanan bu yüzde, yapılan kodlamaların güvenilir olduğunu göstermektedir. Son aşamada ise çalışmanın bulguları, ilgili tema içerisinde yer alan görüşlerin genelini yansıtacak şekilde doğrudan yapılan alıntılarla desteklenmiş ve çalışma niteliğinin yükseltilmesine önem verilmiştir. Katılımcıların kimliklerinin gizliliği esas alındığından araştırma raporunda katılımcılar gerçek adlarıyla değil araştırma kapsamında verilen “Yönetici 1, Yönetici 2..., Öğretmen 1, Öğretmen 2... vb.” kod adlarıyla anılmaktadırlar.

Bulgular

Bu bölümde, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri nitel veri analizi yöntemiyle değerlendirilerek kategorilendirilmiş modeller biçiminde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Lisansüstü Eğitim Almayı İsteme Nedenlerine İlişkin Çözümlemeler

Lisansüstü eğitim almayı isteme nedenlerine ilişkin katılımcıların görüşlerinin nitel çözümlemesi sonucunda elde edilen model Şekil 1’de yer almaktadır. Ayrıca, lisansüstü eğitim almayı isteme nedenlerine ilişkin elde edilen görüşlerden oluşturan ve yükleme (ilgili temaya yapılan atf sayısı) sayısı en fazla olan temalar ve bu temalar içerisinde yer alan görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

Verilerin çözümlenmesi sonucunda, lisansüstü eğitim almayı isteme nedenlerine ilişkin en fazla yüklemenin “alana ilişkin gelişmeleri takip etmek” alt temasına yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda üzerinde en çok durulan noktanın, temel amacı eğitim ve öğretimi desteklemek olan eğitim yönetimi alanındaki mevcut gelişmeleri takip etmeyi istemeye yönelik görüşlerin, lisansüstü eğitim almayı isteme nedenlerinde öncelikli olarak vurgulandığı söylenebilir.

Katılımcılar tarafından ikinci sırada en fazla yükleme “kültürel gelişim sağlamak”, “mesleki alan bilgisi kazanmak”, “doktora yapmak” ve “yönetici olmak” alt temalarına yapılmıştır. Bu noktada katılımcıların lisansüstü eğitimi, araştırma, mesleki gelişim, öğretmeyi öğrenme ve bunlara bağlı mesleki kültür, kültürel gelişim ve akademik kültür konularında en üst sosyal ve bilişsel düzeylerde edinme süreci olarak algıladıkları söylenebilir.

Nitel analiz sonucunda en fazla yüklemenin yapıldığı diğer alt temalar “bilimsel bir tutum edinmek” ve “üniversitede çalışmak” alt temalarıdır. Bu bağlamda katılımcıların alanında yapacağı çalışmaların uygulamasını kolaylaştıran bilimsel tutum edinmede izlenecek bir süreç olmasının yanında, kariyer gelişiminde sunacağı fırsatlar açısından da lisansüstü eğitimin değerlendirilmesi gereken bir öğrenim süreci olarak düşündükleri söylenebilir.

Şekil 1. Lisansüstü eğitim almayı isteme nedenlerine ilişkin şematik gösterim

Çalışma grubu tarafından vurgulanan lisansüstü eğitim almayı istemeye ilişkin diğer nedenlerin “eğitim sürecinden kopmamak” ve “statü ve saygınlık kazanmak” alt temalarında yer aldığı görülmektedir. Buradan, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin mesleği icra etmenin yanında kendini gerçekleştirmeye yönelik çabalarında başarılı olabilmek ve toplumsal statü ve saygınlık kazanmak adına üst eğitim kurumlarında öğrenimin sürdürülmesi yani eğitim sürecinden kopmamak gerektiğini düşündükleri anlaşılmaktadır. Bu konuda okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin ifade ettikleri lisansüstü eğitim almayı isteme nedenleri, onların kendi sözcükleriyle aşağıda yer almaktadır:

Lisans düzeyinden mezun olduktan sonra sürekli aynı kaynaklar (ders kitapları ve yardımcı kitaplar) ve benzer öğrenci profiliyle uğraşmak durumunda olduğumdan mesleki anlamda pek de ilerleyemediğimi fark ettim. Kendime bir şeyler katmak için daha farklı bir arayış içindeyken yüksek lisans yapmanın en mantıklı yol olduğuna karar verdim. Dolayısıyla, lisansüstü eğitimi özellikle mesleki alan bilgisini kazanmak amacıyla yapmak istiyorum. Böylece, alanına daha hâkim bir öğretmen olabileceğim (Öğretmen-4).

Bence mesleki gelişimin kilit noktası hatta başarının sırrı yaptığınız işteki istikrarınız ve devamlılığınızdır. Ayrıca, görev yapılan alana olan istekliliğiniz de başarınızı artırabilir diye düşünüyorum. Öğretmenlik mesleğini çok seviyorum, ancak öğretmenlik mesleğinden sonra en çok tercih ettiğim ve eğitimde devamlılığı sağlayan üniversitede çalışma hayalimi gerçekleştirmek için lisansüstü eğitim almayı istiyorum (Öğretmen-6).

Bir yönetici olarak bu soruyu zaman zaman ben de kendime soruyorum. Madem bir yöneticiyim, bu alanı iyi bilmem gerekir diye dü-

şünüyorum. Çünkü eğitim sistemimizin kanun ve yönetmelikleri sık sık değişiyor. Bazı değişikliklerde bir okul müdürü olarak bilmemiz gereken veya yorumlamamız gereken bazı durumlar ortaya çıkabiliyor. Tabi ki yönetim alanını profesyonel anlamda, en azından teorik olarak bilgi edinmek gerekir. Bu açıdan, bir okul yönetici olarak eğitimdeki, özellikle eğitim yönetimindeki gelişmeleri takip etmek için lisansüstü eğitim almak istediğimi söyleyebilirim (Yönetici-1).

Okulumuzda yapılan bir seminerde üniversiteden bir öğretim üyesini dinleme ve onunla tanışma fırsatım olmuştu. Bize yaptığı sunuda lisansüstü eğitimin lisans eğitimine benzemediğini ve hocaların birebir daha çok ilgili olduğunu, ayrıca lisansüstü eğitimin hem alanda hem de mesleki hayatta birçok kültürel gelişimin anahtarı olduğundan bahsetmişti ve oldukça etkilenmiştim. Açıkçası ben de yıllardır içimde var olan potansiyeli açığa çıkarmak ve alanda kültürel gelişimimi sağlamak adına lisansüstü eğitim almak istiyorum (Öğretmen-14).

Bir alan uzmanı olarak sizin de bildiğiniz gibi, okul yöneticiliği artık bir görevlendirmeden ibaret. Ne zaman kimin nereye görevlendirileceği belli değil. Hal böyle olunca okuldaki etkiniz de azalıyor, çünkü insanlar size geçici olarak ordaymış gibi bakıyor. Bence bu durum statü ve saygınlık açısından bir kayıp anlamına gelmektedir. Temel amacım önce yüksek lisans yapmak ardından doktora öğrenimime devam etmektir. Henüz başvuru aşamasındayız belki tam da bilmiyorum ama lisansüstü eğitimi istememdeki asıl nedenin, bana ve yaptığım işe statü ve saygınlık kazandırması için burada olduğumu söyleyebilirim (Yönetici-5).

Özetlemek gerekirse, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin lisansüstü eğitim almayı isteme nedenlerine ilişkin görüşleri, aynı zamanda lisansüstü eğitimin birçok yönden kendilerine çeşitli olanaklar sağlayacağını düşündüklerini de ortaya çıkarmaktadır. Bunlar; kültürel ve mesleki gelişim sağlama, daha geniş bir iş yelpazesi sunma, bilimsel tutum edinme, eğitim sürecinden kopmama, statü ve saygınlık kazanma vb. bakımlardan çeşitli olanaklar sağlayacağını düşünmeleri lisansüstü eğitim almayı isteme nedenleri olarak sıralanabilir.

Lisansüstü Eğitimden Beklentilere İlişkin Çözümlemeler

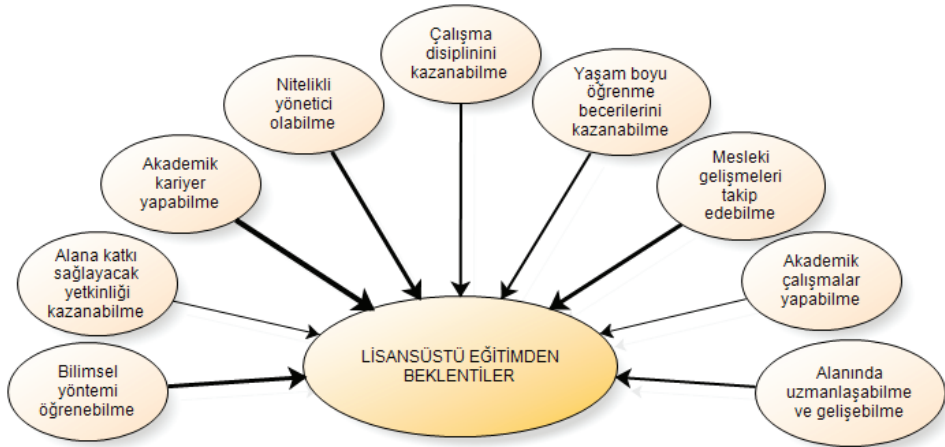
Lisansüstü eğitimden beklentilere ilişkin katılımcıların görüşlerinin nitel çözümlemesi sonucunda elde edilen model Şekil 2’de yer almaktadır. Ayrıca, lisansüstü eğitimden beklentilere ilişkin elde edilen görüşlerden oluşturan ve yükleme (ilgili temaya yapılan atf sayısı) sayısı en fazla olan temalar ve bu temalar içerisinde yer alan görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

Verilerin çözümlenmesi sonucunda, lisansüstü eğitimden beklentilere ilişkin en fazla yüklemenin “akademik kariyer yapabilme” alt temasına yapıldığı görülmektedir. Araş-

tırma bulgularında tamamı verilmeyen ancak elde edilen görüşlerden anlaşıldığı üzere üniversitede akademik kariyer yapma beklentisi çalışma grubunun genelinde görülmektedir. Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin neredeyse tamamı lisansüstü eğitimin amacının akademik kariyer için bir başlangıç olarak görmektedirler. Ülkemiz yükseköğretim sisteminde öğretim elemanı olabilmenin gerekliliklerinden biri de lisansüstü eğitim yapmaktır. Bu anlamı ile lisansüstü eğitimin, ülkemiz üniversitelerindeki akademik kariyerin başlangıç aşamasını oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Katılımcılar tarafından ikinci sırada en fazla yüklenme “bilimsel yöntemi öğrenebilme”, “mesleki gelişmeleri takip edebilme” ve “nitelikli yönetici olabilme” alt temalarına yapılmıştır. Bu temada katılımcıların özellikle bilimsel yöntemi öğrenme beklentilerini, akademik çalışmaların yanında bilimsel yöntemin gerektirdiği teknik bilgi ve becerileri mesleki anlamda da kullanma oluşturmaktadır. Yaşadığımız bilgi çağında hızla artan ve yayılan bilgi, tüm alanlarda rekabeti arttırdığı ve uzmanlaşmayı daha da önemli hale getirdiği düşünüldüğünde lisansüstü eğitim sürecinden, mesleki gelişmeleri takip edebilen, araştıran, bilen ve bilgiyi yorumlayabilen bir yönetici olma isteği, katılımcıların beklentilerini şekillendirdiği söylenebilir.

Nitel analiz sonucunda en fazla yüklemenin yapıldığı diğer alt temalar “çalışma disiplini kazanabilme”, “yaşam boyu öğrenme becerilerini kazanabilme” ve “alanında uzmanlaşabilme ve gelişebilme” alt temalarıdır. Lisans eğitimi bilim insanı yetiştirmeye yönelik bir öğrenim düzeyi değildir. Bu amacı taşıyan bir kişinin bilgiyi edinme ve daha üretken olabilmesi açısından daha üst bir eğitim sürecine girmesi gerekir. Lisansüstü eğitim işte bu ihtiyacı karşılar (Özmenteş ve Özmenteş, 2005). Dolayısıyla, lisans döneminde verilen eğitimi bu açıdan derinleştirmek isteyen katılımcıların, lisansüstü eğitim ile çalışma disiplini edinerek, yaşam boyu öğrenme becerilerini kazanabileceklerini böylelikle alanlarında uzmanlaşıp, gelişebilecekleri beklentisi taşıdıkları görülmektedir.

Şekil 2. Lisansüstü eğitimden beklentilere ilişkin şematik gösterim

Çalışma grubu tarafından vurgulanan lisansüstü eğitime ilişkin diğer beklentilerin “alana katkı sağlayacak yetkinliği kazanabilme” ve “akademik çalışmalar yapabilme” alt temalarında yer aldığı görülmektedir. Lisansüstü eğitimin de temel amacı, bilgiyi üreten, kullanan ve eleştiren bir düşünce tarzıyla bilim insanı yetiştirmektir. Böylece, lisans eğitimine göre bireye daha kapsamlı bilimsel araştırmalar yapma, sentez yapabilme ve mesleki alanlarda uzmanlaşma becerisi kazandırılmaya çalışılır (Yalçınkaya, Koşar ve Altunay, 2014). Bu amaçla aynı doğrultuda, katılımcıların da lisansüstü eğitimin kendilerine hem eğitim yönetimi alanında hem de görev yaptıkları mesleki alanlarda katkı sağlayacak bir bilgi birikimini kazandırmasının yanında, akademik çalışmalar yapabilme yetkinliği kazandırması beklentisi içinde oldukları görülmektedir. Lisansüstü eğitimden beklentiler konusunda okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin ifade ettikleri beklentiler aşağıdaki şekilde örneklendirilebilir:

Aslında bu konuda birçok beklentimi sayabilirim, çünkü insan bir defa mesleğe başladı mı birçok eksikliğini görmeye başlıyor. Örneğin, ben heves edip de başladığım ancak tamamlamadığım çok işe giriştim. Bunu anladım ki çalışmada süreklilik ve disiplin çok önemlidir. Bu yüzden, lisansüstü eğitimden en büyük beklentim, bana çalışma disiplini kazandırması ve alana katkı sağlayacak yetkinliği kazandırmasıdır (Yönetici-4).

Akademik kariyer yapmak her ne kadar prestijli bir iş olarak algılsa da bence lisansüstü eğitim yaşam boyu öğrenme becerilerini kazandırabilecek bir süreç olarak algılanmalı ve en büyük beklentim de budur. Düşünsenize sürekli kendi alanınızda bitmeyen bir öğrenme süreci içindediniz ve bunu özümseyerek alabilirsem çok şey kazanacağıma inanıyorum (Yönetici-15).

Lisansüstü eğitimden beklentim bu sürece girişmemdeki amaca paralel olarak öğretmenlik mesleğimde uzmanlaşmaya ve kendimi geliştirmeye daha çok katkı sağlamasıdır. Burada kastettiğim uzman öğretmenlik değil, mesleğimi her yönüyle bilmekle alakalı aslında. Kişisel gelişim açısından da öğrenmenin gücüne inanan biri olarak lisansüstü eğitim sürecini daha çok öğrenerek ve verimli bir şekilde geçirmeyi düşünüyorum (Öğretmen-9).

Ben, mesleki yaşamımda da gördüğüm kadarıyla yaşam bir problem çözmeden ibaret. Bir yönetici olarak sayamayacağım kadar çok problemle karşılaşıyorum. Bazı problemleri mevzuata dayalı olarak çabuk çözebiliyorken bazılarında ise tamamen alanın bilimine yönelik bilgi gerektiren çözümlerin üretilmesi gerektiğini görüyorum. Dolayısıyla, lisansüstü eğitimden en büyük beklentim olaylara bilimsel açıdan bakabilmemi sağlayacak bir perspektif kazanmak ve bilimsel yöntemin uygulamalarını öğrenebilmektir (Yönetici-7)

Milli eğitimde çalıştığımın beri gördüğüm en dikkat çekici nokta dünyadaki gelişmelere bağlı olarak eğitimde sürekli bir gelişmenin ve değişimin yaşanmasıdır. Sadece okulda derse girerek alanımla ilgili gelişmeleri takip edebileceğimi sanmıyorum. Sadece bunu hesaba kat-sak bile, benim eğitim yönetimi lisansüstü eğitiminden beklentim alana ilişkin gelişmeleri takip edebilmektir. Umarım bu eğitim seviyesi bunu bana katabilir (Öğretmen-16).

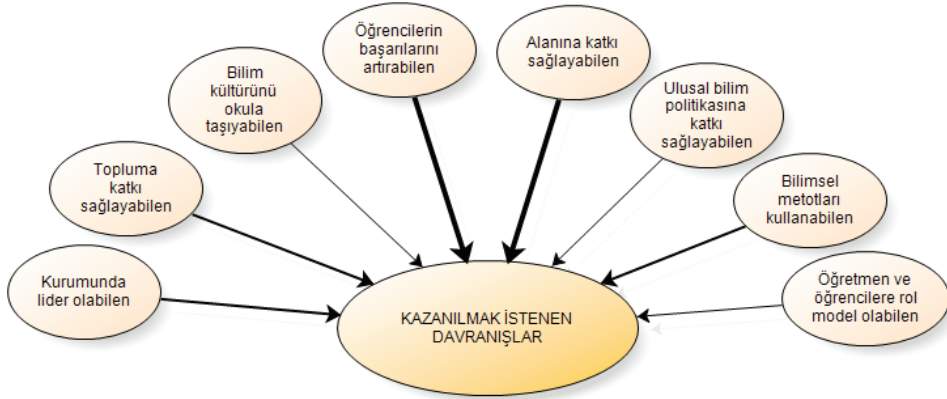
Yukarıdaki alt temalardan ve alıntılardan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin li-sansüstü eğitim alma konusunda oldukça olumlu beklentiler taşıdıkları söylenebilir. Bu bilgiler ışığında katılımcıların lisansüstü eğitimi, lisans eğitiminin eksiklerini kapatan ve onun devamı olarak gördüklerini söyleyebiliriz.

Lisansüstü Eğitim İle Kazanılmak İstenen Davranışlara İlişkin Çözümlemeler

Lisansüstü eğitim ile kazanılmak istenen davranışlara ilişkin katılımcıların görüşle-rinin nitel çözümlemesi sonucunda elde edilen model Şekil 3’de yer almaktadır. Ayır-ca, lisansüstü eğitim ile kazanılmak istenen davranışlara ilişkin elde edilen görüşlerden oluşturan ve yüklenme (ilgili temaya yapılan atıf sayısı) sayısı en fazla olan temalar ve bu temalar içerisinde yer alan görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

Verilerin çözümlenmesi sonucunda, lisansüstü eğitim ile kazanılmak istenen dav-ranışlara ilişkin en fazla yüklemenin “öğrencilerin başarılarını artırabilen” ve “alanına katkı sağlayabilen” alt temalarına yapıldığı görülmektedir. Öğretmen ve yöneticilerin li-sansüstü eğitimle edindikleri bilgileri analiz sürecinden geçirecek sentezleyip alanlarında kullanabilmeleri beklenmektedir. Bu işlevi yerine getirebilmek için temel ve uygulamalı bilimsel araştırma yöntemlerini öğrenip araştırmalar yapmak suretiyle alanlarının geliş-mesine katkıda bulunabilirler. Bu doğrultuda katılımcıların, lisansüstü eğitim sürecinin sonunda öğrencilerin başarılarını artırabilecek ve alanlarına katkı sunmalarına imkân sağ-layabilecek tutum ve davranışları edinmeyi istedikleri görülmektedir.

Katılımcılar tarafından ikinci sırada en fazla yüklenme “bilimsel metotları kullana-bilen”, “topluma katkı sağlayabilen” ve “kurumunda lider olabilen” alt temalarına ya-pılmıştır. Eğitimde en çok tartışılan konulardan birisi öğretmen ve yönetici yeterlikleri olduğu düşünüldüğünde, lisansüstü eğitim programları ile pratikteki görevleri için yeter-lilik kazandırıcı, eğitim lideri olarak yetiştirmelerine ve toplumun gereksinimlerine katkı sağlayıcı yeterlikler kazanmaları beklenmektedir. Bu duruma yönelik katılımcı görüşleri incelendiğinde, katılımcıların lisansüstü eğitimin kendilerine, bilimsel metotları kulla-narak toplumsal sorunları çözüme kavuşturan çalışmalar yapma davranışları ile görev alanlarında bireylerin düşünce ve eylemlerini etkileyebilecek liderlik davranışlarını ka-zandırmasını istedikleri görülmektedir.

Şekil 3. Lisansüstü eğitim ile kazanılmak istenen davranışlara ilişkin şematik gösterim

Nitel analiz sonucunda en fazla yüklemenin yapıldığı diğer alt temalar “ulusal bilim politikasına katkı sağlayabilen”, “bilim kültürünü okula taşıyabilen” ve “öğretmen ve öğrencilere rol model olabilen” alt temalarıdır. Katılımcıların söz konusu alt temalara ilişkin görüşleri incelendiğinde, her üç alt temaya ilişkin davranışları sergileyebilme yeterlikleri, adayların lisansüstü eğitim sürecinde edinecekleri teorik ve uygulamalı bilgi ve becerilerin özel bir önemi vardır. Başka bir ifadeyle, ulusal bilim politikasına katkıda bulunma, edinilen bilim kültürünü okula taşımak kaydıyla örgütsel öğrenmeye öncülük etme, öğrenmeye ve araştırmaya yönelik sergileyeceği davranışların örnek alınması, bir üst öğrenim basamağı olan lisansüstü eğitimin kazandıracığı davranışlarla açıklanabilir. Yöneticilerin ve öğretmenlerin lisansüstü eğitim ile kazanmak istedikleri davranışlara ilişkin görüşleri aşağıdaki şekilde örneklendirilebilir:

Sanırım, siz sadece eğitim yönetimi alanını soruyorsunuz?... Ben yine de genel anlamda lisansüstü eğitimin bana kazandırmasını istediğim davranışlardan bahsedeyim. Bir önceki soruda da bahsetmiştim, problem çözme aşamalarını bilmek olaylara yaklaşım tarzlarımızı değiştirir. Böylesi bir bilgiyi de bilimsel yöntemleri bilmekle edinebileceğini düşünüyorum. Son olarak, lisansüstü eğitimimi tamamladıktan sonra özellikle mesleki yaşamında bilimsel metotları kullanma yetkinliğine sahip davranışlar edinmek isterim (Öğretmen-8).

Bu alana karar vermeden önce de bazı kaynakları taramıştım ve eğitim yönetimi alanının her yöneticinin alması veya öğrenim görmesi gereken bir alan olduğunu düşünüyorum. Yöneticilik bence sadece koltuğu işgal etmek değildir aynı zamanda karizmatik de olunmalıdır. Eğitim yönetimi alanında lisansüstü eğitim alarak, kurumunda liderlik davranışlarını kazanmış ve bu yönüyle insanları etkileyebilen bir yönetici olmak isterim (Yönetici-13).

Lisans deneyimimden de öğrendiğim kadarıyla bilim kültürüne sahip olmak meslekte birçok avantaj sağlamaktır. Lisansüstü eğitim sürecinden sonra edindiğim bilim kültürüne yönelik davranışları görev yaptığım kuruma taşıyarak daha yararlı bir öğretmen olmak istiyorum (Öğretmen-13).

Belki politikacıların eğitimle ilgili karar verdiği birçok konuda fikrimizin alınmadığından yakınıyoruz. Ancak, bu konuda fikir sahibi olmak öncelikle alanda uzman olmakla eşdeğer olduğunu düşünüyorum. Bir yerde okumuştum, ülkenin bilim politikasına yön verenler yönetim alanı uzmanları olduklarını yazıyordu. Özellikle eğitim yönetimi alanında uzmanlaşarak ulusal bilim politikasına katkı sağlayabilecek davranışlar edinmek isterim (Yönetici-16).

Bir yönetici olarak okulda varlık nedenimiz sadece dersin işlenmesini sağlamak için öğretmen ve öğrencileri derse sokmak veya tamiratla uğraşmak olmaması gerektiğini düşünüyorum. Aynı zamanda bir eğitimci olarak rol model olmak gerekir. Bunu sağlayabilmek için de eğitim yönetimi alanında lisansüstü eğitim sürecinden sonra edindiğim bilgilerle okuluma öğretmen ve öğrencilere rol model olabilecek bir kişilik kazanmak ve bu davranışları kazanmak isterim (Yönetici-19).

Sonuç olarak, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin lisansüstü eğitim süreciyle birlikte gerek mesleki gerek akademik anlamda liderlik, toplumsal katkı, bilimsel kültür ve mesleki uzmanlaşma vb. konularda birçok davranış kazanmayı istedikleri görülmektedir. Bu durum aslında, yöneticilerin ve öğretmenlerin eğitim yönetimi alanına özgü lisansüstü eğitim programlarına bakış açılarının hangi noktalarda yoğunlaştığını ortaya koyması bakımından da ayrıca önem arz etmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı yüksek lisans programlarına başvuran okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin lisansüstü eğitime bakış açılarını incelemek amacıyla yapılan nitel araştırmada elde edilen bulgular, katılımcı grubun görüşleri doğrultusunda temalandırılmıştır. Yükseköğretim sistemimizdeki yeni yapılanma dikkate alınarak (2016-2017 eğitim-öğretim yılından itibaren geçerli olmak üzere) “EYTPE Bilim Dalı” araştırma boyunca yapılanmadaki yeni ismiyle “Eğitim Yönetimi Bilim Dalı” olarak kullanılmıştır. Ayrıca, yükseköğretim sistemimize ilişkin alan yazınında lisansüstü eğitime başvuran, başka bir ifadeyle lisansüstü eğitim ve öğretim adaylarını konu edinen herhangi bir çalışmaya ulaşamadığından, araştırma bulguları, lisansüstü öğrenimine devam eden veya tamamlamış katılımcıları konu edinen araştırma sonuçları çerçevesinde tartışılmıştır.

Çalışmanın birinci alt amacına ilişkin olarak, okul yöneticilerini ve öğretmenleri lisansüstü eğitim almaya yöneltten en önemli nedenlerin; alana ilişkin gelişmeleri takip et-

mek, kültürel gelişim sağlamak, mesleki alan bilgisi kazanmak, doktora yapmak, yönetici olmak, bilimsel bir tutum edinmek, üniversitede çalışmak, eğitim sürecinden kopmamak, statü ve saygınlık kazanmak olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen bu bulgular, lisansüstü eğitimin genel olarak araştırma, mesleki gelişim, öğretmeyi öğrenme ve bunlara bağlı mesleki kültür ve akademik kültür konularını edinme süreci olduğu (İnce ve Korkusuz, 2006) göz önünde bulundurularak değerlendirildiğinde, yöneticilerin ve öğretmenlerin eğitim yönetimi alanına yönelik bakış açılarının oldukça olumlu olduğu ve bu durumun eğitim yönetimi alanının geleceği açısından da umut verici olduğu söylenebilir. Aslında, araştırma yapabilmek, belli düzeylerde uzmanlığı; yapılan araştırmalardan yararlanmak, ondan etkilenebilmek, ona yardımcı olabilmek ise genel bir araştırma kültürünü gerektirir (Erdem, 2012). Bilimsel araştırmaların gerektirdiği ölçüde teknik bilgi, beceri ve yetkinliğe sahip olmak ile araştırmaya karşı olumlu tutum ve davranışlar geliştirmiş olmak olarak tanımlanan araştırma kültürü ülkemizdeki eğitim programlarının da bireylerle kazandırmak istediği özelliklerden bir tanesidir (Saracoğlu, Varol ve Ercan, 2005). Bu bağlamda, en önemli görev evrensel bilginin üretildiği ve verildiği yer olan üniversitelere düşmektedir. Bu noktada bilimsel düşünen öğrencilerin yetiştirilmesi ön plana çıkmaktadır. Alan yazınında eğitim yönetimi lisansüstü eğitimini konu edinen birçok çalışmada da bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikte sonuçlar elde edilmiştir. Turhan ve Yaraş (2013) araştırmalarında, eğitim yönetimi alanında öğrenim gören öğretmen, yönetici ve denetmenlerin lisansüstü eğitim olarak mesleklerinde kendilerini geliştirmek istediklerini, bu alanda teorik bilgi edinmek amacıyla bu programı tercih ettiklerini ve sorun çözme becerilerinin gelişimine olumlu katkılar sağladığı sonuçlarına ulaşmıştır. Kahraman ve Tok'un (2016), eğitim yönetimi lisansüstü programına devam eden öğrencilere yönelik yapmış oldukları çalışmalarında, öğrencilerin kendini geliştirmek, kariyer yapmak ve Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde yönetici olmak amacıyla lisansüstü eğitime başladıklarını saptamışlardır. Umur (2015) yapmış olduğu araştırmada, eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programı öğrencileri ve öğretim üyelerine göre öğrencilerin; kişisel ve mesleki gelişim sağlama, akademik bilgi edinme, öğrendiklerini uygulama ile kıyaslama, değişime uyum sağlama, farklı bir bakış açısı kazanma, tecrübeleri paylaşma, doktora yapma, statü/saygınlık kazanma, diploma alma, yönetici atamalarında ek puan alma, görev yerini değiştirme, akademik personel olma gibi nedenlerle lisansüstü eğitim almak istediklerini tespit etmiştir. Özdem, Bülbül ve Güngör'ün (2002) de eğitim yönetimi lisansüstü programına devam eden öğretmen ve okul yöneticilerine yönelik yapmış olduğu araştırmada, öğretmen ve yöneticilerin lisansüstü programlarını okul yöneticisi yetiştirme süreci için önemli bir adım olarak gördükleri, programı alanda gelişmelerini sağlayacak düzeyde buldukları ve öğrencilerin çoğunluğunun programı bitirdiğinde eğitim yönetimi alanında istihdam edileceklerine inandıklarını ortaya çıkarmıştır.

Çalışmanın ikinci alt amacına ilişkin olarak, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin lisansüstü eğitime yönelik; akademik kariyer yapabilmek, bilimsel yöntemi öğrenebilmek, mesleki gelişmeleri takip edebilmek, nitelikli yönetici olabilmek, çalışma disiplini kazanabilmek, yaşam boyu öğrenme becerilerini kazanabilmek, alanında uzmanlaşabilmek ve ge-

lişebilme, alana katkı sağlayacak yetkinliği kazanabilme, akademik çalışmalar yapabilme gibi beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Bulgularda, temelde bilimsel yöntemi öğrenme, akademik kariyer yapma ile mesleki gelişim ve öğrenmenin sürekliliği gibi birbirine benzer öğrenci beklentilerine rastlanmıştır. Öğrencilerin beklentileri arasındaki benzerlikleri, onların lisansüstü eğitime bakış açısı ve algılayış açısından ortak bir noktada buluşmuş olmalarına bağlanabilir. Lisansüstü programlar, bireylerin uzmanlık alanlarında daha spesifik konular üzerine derinlemesine çalışmalarına fırsat sağlayan programlardır (Tok, 2015). Birey kendini sınırsızca geliştirebilir. Günümüzde daha geniş bir çerçevede, bireylerin tutum ve deneyimlerini de içerecek şekilde ele alınan kariyer kavramı (Aksoy, 2007), bireyin kendini geliştirebileceği alanları tespit ederek o alanlar üzerine yoğunlaşması ve sonuç olarak kendini psikolojik, duygusal, ekonomik olarak kendini tatmin etmesidir (Kula, 2012). Araştırmada da katılımcı görüşlerinde sıklıkla vurgulanan alanında bilim insanı olma ve uzmanlaşma beklentilerinin gerçekleşmesi ise bilimsel araştırmaların yapılabilmesini, dolayısıyla araştırma teknik yeterliklerinin kazanılmasını gerektirmektedir (Erdem, 2012). Ayrıca, lisansüstü eğitime olan talep ve bu eğitimin topluma yararlı olması konusundaki beklentilerin gün geçtikçe arttığı bu eğitim sürecinde (İnce ve Korkusuz, 2006), öğrencilerin eğitim yönetimi alanı ile ilgili özgün bilimsel araştırma yapma ve öğretmeyi öğrenme becerilerini geliştirmelerine yönelik beklentilerinin olması oldukça önemli görülmektedir. Alan yazında Eğitim Bilimleri Enstitüsü lisansüstü programlarında öğrenim gören öğrencilerin lisansüstü eğitimden beklentilerini konu edinen çalışmalarda da, bu araştırmayı destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır. Örneğin, Kahraman ve Tok (2016) çalışmalarında, öğrencilerin lisansüstü eğitimden bilgi ve becerilerini artırması, araştırma ve çalışmalarını desteklemesi beklentilerinin olduğunu ve söz konusu beklentilerinin karşılandığını; Turhan ve Yaraş (2013) çalışmalarında, öğretmen ve yöneticilerin lisansüstü eğitimin mesleki gelişime katkı sağlama, okul ve sınıf lideri olma konularında beklentilerinin olduğunu ve bu eğitimle beklentilerine uygun veya daha fazla kazanım elde ettiklerini; Gömleksiz ve Yıldırım (2013) çalışmalarında, lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitimden en çok kariyer yapma ve çalışma alanında kendini geliştirme ile bilimsel araştırma yöntemini öğrenme konusunda beklentilerinin olduğunu; Alabaş, Kamer ve Polat (2012) çalışmalarında, öğretmenlerin alanlarında ileri düzey bilgi sahibi olma beklentisi ile lisansüstü eğitim aldıklarını ve son olarak, Özmenteş ve Özmenteş (2005) çalışmalarında, lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitimden beklentilerini ve bu eğitimle ilgili görüşlerini genellikle akademik kariyer, uzmanlaşma ve gelişme, bilimsel bir tutum edinme ve eksikliklerin giderilmesi konularıyla ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Çalışmanın üçüncü alt amacına ilişkin olarak, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin lisansüstü öğrenimleriyle; öğrencilerin başarılarını artırabilen, alanına katkı sağlayabilen, bilimsel metotları kullanabilen, topluma katkı sağlayabilen, kurumunda lider olabilen, ulusal bilim politikasına katkı sağlayabilen, öğretmen ve öğrencilere rol model olabilen, bilim kültürünü okula taşıyabilen davranışları sergileyebilmeyi başka bir ifadeyle lisansüstü eğitim ile bu davranışları kazanmayı istedikleri tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle, öğretmenlerin ve yöneticilerin lisansüstü eğitimle kazanmak istedikleri söz

konusu davranışlar bu sürecin sonunda edinilen birtakım yeterlikleri gerektirdiği gibi, eğitim kurumlarının nitelikli olması için nitelikli kişiler tarafından yönetilmesi gerektiği düşüncesini ön plana çıkarması açısından da önemli görülmektedir. Çünkü bilgi toplumunda, entelektüel sermayeyi etkili şekilde yönetebilen bir eğitim anlayışına ihtiyaç vardır. Bu nedenle, böyle bir eğitim anlayışını uygulamaya koyacak okul yöneticisi ve öğretmenlerin iyi yetiştirilmesi zorunluluğu doğmaktadır (Turhan ve Yaraş, 2013). Tam da bu noktada, eğitim bilimlerinde yürütülen yüksek lisans ve doktora eğitiminin amacı, eğitimin niteliğini artırmaya yönelik bilimsel çalışmalar yapma (Kaya, Sezgin ve Kavcar, 2005) ve bu alanda çalışacak yeni araştırmacılar yetiştirme olarak nitelendirilebilir. Araştırma temelinde, lisansüstü eğitimle elde edilebilecek bilgi, beceri ve davranış olarak ele alınan bu boyut, alan yazında lisansüstü eğitimin lisansüstü öğrencilerine kazandırdığı yeterlikler ile lisansüstü eğitimin amaçları ölçüsünde değerlendirildiğinde, katılımcıların ulaşılabilir ve alanlarında uygulanabilir kazanımları öne çıkarmış olmaları eğitim yönetimi alanı için kayda değer bir sonuçtur. Alan yazında lisansüstü eğitimle edinilen yeterlikler ve uygulanabilirlik düzeylerine ilişkin araştırma sonuçları, bu alt amaca ilişkin bulgu ve yorumları destekler niteliktedir. Baran (2015), eğitim yönetimi lisansüstü programını okul yöneticisi yeterlikleri bağlamında incelediği araştırmasında, okul yöneticilerinin lisansüstü eğitimin bilgi ve becerilerini arttırdığını ve eğitimin kalitesini arttırıp, bilimin ilerlemesi ve yayılmasına katkılar sağladığını, ayrıca “etkili bir örgüt yönetimi” ve “mesleğe hizmet” boyutlarında, lisansüstü eğitim almamış okul yöneticilerine kıyasla kendilerini daha yeterli gördükleri sonuçlarına ulaşmıştır. Özdem, Bülbül ve Güngör (2002), eğitim yönetimi alanında lisansüstü eğitime devam eden öğretmen ve okul yöneticilerinin eğitim sürecinde kazandıkları bilgileri iş yaşamına uygulayabilme düzeylerini incelediği araştırmasında, öğretmen ve okul yöneticilerinin lisansüstü eğitim sürecinde kazandıkları bilgileri görev yaptıkları kurumlarda uygulayabildiklerini ve lisansüstü eğitimi okul yöneticisi yetiştirmede bir ilk adım olarak değerlendirdikleri tespit etmiştir. Turhan ve Yaraş (2013) araştırmalarında, eğitim yönetimi lisansüstü eğitim programlarının öğretmen, yönetici ve denetmenlerin karar verme, kaynakları etkili kullanma, birimler arası işbirliğini sağlama, etkili iletişim kurma, başkalarını etkileme ve ölçüt belirleme gibi yönetim süreçleriyle ilgili yeterlikleri ile liderlik davranışlarının gelişmesine olumlu katkılar sağladığını tespit etmiştir. Bu bağlamda, okul yöneticileri etkili okul lideri olma, öğretmenler ise etkili sınıf lideri olma konusunda önemli gelişmeler gösterdiklerini ifade etmiştir. Alhas (2006), lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerin lisansüstü eğitime bakış açılarını incelediği araştırmasında, lisansüstü eğitimin öğrencilere; akademik çalışmalar için dayanak oluşturması, bilimsel araştırma ile bilgiye erişme, değerlendirme ve yorumlama becerisi geliştirme, mesleki çevre ve öğrenciler ile iyi ilişkiler kurma, çevrenin, okulun ve sınıfın eğitim-öğretim problemlerini bilimsel yollarla çözmeye yardımcı olma becerilerini kazandırdığı sonuçlarına ulaşmıştır. Başer, Narlı ve Günhan’ın (2005) yaptıkları çalışmada ise, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun lisansüstü eğitimde elde ettikleri bilgileri sınıfta uygulayabildikleri, diğer öğretmenlerle paylaşabildikleri ve lisansüstü eğitimi tüm öğretmenlere tavsiye ettikleri sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular, alanda yapılmış ve lisansüstü eğitim deneyimi olan katılımcıları konu edinen diğer çalışmalar çerçevesinde değerlendirildiğinde, henüz aday öğrenci statüsündeki yöneticilerin ve öğretmenlerin lisansüstü eğitim almayı isteme nedenleri ölçüsünde olumlu bakış açılarına sahip olmakla beraber, lisansüstü eğitimle karşılanabilir beklentilere sahip oldukları, ayrıca lisansüstü eğitim süreciyle elde edilebilecek davranışları kazanmaya yönelik görüş belirtmiş olmaları, genelde eğitimin niteliği, özelde de eğitim yönetimi alanının niteliği açısından kayda değer sonuçlardır. Çünkü yetiştirilen insan gücünün niteliği eğitimcilerin niteliği ve tutumlarıyla yakından ilgilidir ve hatta özdeş durumdadır. Öğrenci niteliklerinin yükseltilmesi isteniyorsa, onları yetiştiren eğitimcilerin öncelikle mesleki ve akademik açıdan tutumlarının pozitif yönde olması ve niteliklerinin yüksek olması gerekmektedir (Sözer, 1991; Yıldırım ve Aslan, 2008). Bu açıdan üniversitelerin temel dayanağı olan lisansüstü eğitim, bir ülkenin geleceğinde söz sahibi olacak bilim adamlarının, üst düzey yöneticilerin ve öğretmenlerin yetiştirilmesi açısından önemli bir yatırım olarak görülebilir (Gömlüksiz ve Et, 2013; Kilmen, 2007; Sevinç, 2001). Dolayısıyla, özel bilgi ve becerileri edinmek üzere lisansüstü öğrenim görecektir öğretmen adayları ile okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin program seçimlerini daha bilinçli yapmalarını sağlamak adına, kongre, sempozyum ve benzeri bilimsel toplantılara yeterince katılmaları sağlanabilir. Ayrıca, eğitim yönetimi alanında yapılmış bilimsel çalışmalardan daha etkin yararlanabilmelerini sağlamaya yönelik üniversite-millî eğitim işbirliği protokolünde çeşitli projelerin yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- Aksoy, H.H. (2007). Yeni ekonomi düzeninde kariyer ve eğitim: Ankara OSTİM organize sanayi işyerlerinde gerçekleştirilen bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(3), 1047-1084.
- Alabaş, R., Kamer, S.T. ve Polat, Ü. (2012). Öğretmenlerin kariyer gelişimlerinde lisansüstü eğitim: Tercih sebepleri ve süreçte karşılaştıkları sorunlar. *E-International Journal of Educational Research*, 3(4), 89-107.
- Alhas, A. (2006). *Lisansüstü eğitim yapmakta olan Millî Eğitim Bakanlığı öğretmenlerinin lisansüstü eğitime bakış açıları (Ankara ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arabacı, İ.B. ve Akıllı, C. (2013, Mayıs). *Lisansüstü öğretimde öğrenci sorunları*. VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Balcı, A. (2008). Türkiye’de eğitim yönetiminin bilimleşme düzeyi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (54), 181-209.
- Baran, H. (2015). *Eğitim yönetimi, teftişi, planlaması ve ekonomisi lisansüstü programının okul yöneticisi yeterlikleri bağlamında incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Baskan, G.A. (1999). YÖK/Dünya Bankası endüstriyel eğitim projesi uygulamalarının değerlendirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 65-110.
- Baskan, G.A. (2001). Türkiye’de yükseköğretimin gelişimi. *G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 21-32.
- Baskan, G.A. ve Sincer, S. (2014). Yeni YÖK yasa tasarısı çalışmaları bağlamında Türkiye’deki yükseköğretim sisteminin değerlendirilmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 4(2), 67-72.
- Başaran, İ.E. (1983). *Eğitim yönetimi*. (1. Baskı). Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Başer, N., Narlı, S. ve Günhan, B. (2005). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim alanlarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (17), 129-135.
- Beycioğlu, K. ve Dönmez, B. (2006). Eğitim yönetiminde kuramsal bilginin üretimine ve uygulanmasına ilişkin bir değerlendirme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (47), 317-342.
- Bozan, M. (2012). Lisansüstü eğitimde nitelik arayışları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(2), 177-187.
- Bülbül, T. (2003). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde görev yapan öğretmen üyelerinin lisansüstü öğretime öğrenci seçme sürecine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1-2), 167-174.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (17.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (11. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cassell, C., Buehring, A., Symon, G., Johnson, P. ve Bishop, V. (2005). Qualitative management research: A thematic analysis of interviews with stakeholders in the field, Report to ESRC. Web: http://www.restore.ac.uk/Benchmarking/pdf/final_research_report.pdf adresinden 24 Mayıs 2016’da alınmıştır.
- Creswell, J.W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev. Ed.). Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Çakar, Ö. (1997). *Fen Bilimleri alanında bilim adamı yetiştirme: Lisansüstü eğitim*. TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri:7, 65–75.
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Ö.Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Demirtaşlı, N. Ç. (2002). Lisansüstü eğitim programlarına girişte lisansüstü eğitimi giriş sınavı (LES) sonucunun ve diğer ölçütlerin kullanımına ilişkin bir tarama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 61-70.

- Denzin, N. ve Lincoln, Y. (2000). *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Dilci, T. (2009). *Eğitim bilimleri alanında yürütülen lisansüstü eğitiminin öğrenci ve öğretmen elemanları görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ekinci, C.E. (2011). Bazı sosyoekonomik etmenlerin Türkiye’de yükseköğretimde katılım üzerindeki etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 36 (160), 281-297.
- Erdem, A.R. (2007). Öğretim üyesinin bilim insanı yetiştirme sorumluluğu ve bu sorumluluğun gerektirdiği mesleki etik. *Akademik Dışayn Dergisi*, 1(2), 77-81.
- Erdem, A.R. (2012). Bilim insanı yetiştirmede araştırma eğitimi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(3), 166-175.
- Erdem, A.R. (2013). Bilgi toplumunda üniversitenin değişen rolleri ve görevleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 3(2), 109-120.
- Gökçe, O. (2006). *İçerik analizi kuramsal ve pratik bilgiler*. Ankara: Siyasal Yayınları.
- Gömlüksiz, M.N. ve Et, S.Z. (2013, Mayıs). *Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin metaforik algıları*. VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Gömlüksiz, M.N. ve Yıldırım, F. (2013, Mayıs). *Lisansüstü eğitim alan öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri*. VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- İçli, G. (2001). Eğitim, istihdam ve teknoloji. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (9), 65-71.
- İnce, M.L. ve Korkusuz, F. (2006). *Lisansüstü eğitim hedeflerini geliştirmede öğrenci öğretim üyesi etkileşimi: bir disiplinin farklı üniversitelerde ve farklı disiplinlerin bir üniversitedeki durumu*. TÜBGTAK Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Grubu, Proje No:104K093, 2006.
- Kahraman, Ü. ve Tok, T.N. (2016). Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi lisansüstü öğrencilerinin aldıkları eğitim hakkındaki görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 147-164.
- Kara, F. (2008). *Matematik öğretmenlerinin lisansüstü eğitim deneyimleri ve okul yaşantılarına yansımaları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Karakuş, M. (2004, Temmuz). *Lisansüstü eğitim için başvuran öğrencilerin üniversite-deki akademik başarıları ile LES puanları arasındaki ilişki*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Karakütük, K. (1989). Türkiye’de lisansüstü öğretim, sorunları ve çözüm önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 505-528.

- Karaküttük, K. (1999, Mart). *Öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusunda yönetici ve öğretmenlerin görüşleri*. Öğretmen Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlar Sempozyumu, Buca Eğitim Fakültesi, İzmir.
- Karaman, S. ve Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, II, 94-114.
- Kaya, S., Sezgin, G. ve Kavcar, N. (2005). Eğitim bilimleri enstitüsünde lisansüstü eğitimin öğrenci ve öğretim üyesi açısından değerlendirilmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (17), 321-326.
- Kaya, Y.K. (2009). *İnsan yetiştirme düzenimiz “politika-eğitim-kalkınma”*. (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Kilmen, S. (2007). Lisansüstü eğitimi giriş sınavının ve lisans diploma notunun yüksek lisans başarısını yordama gücü. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 177-189.
- Kula, Ö. (2012). *Lisansüstü öğrencilerinin kariyer planlamalarına etki eden faktörler: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü öğrencileri üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurnaz, M.A. ve Alev, N. (2009). İlköğretim ve ortaöğretim lisansüstü öğrencilerinin ders seçimi yaklaşımları ve ilgili sorunları. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 6(3), 38-52.
- Kutluca-Canbulat, A. ve Çakmak, E. (2007, Ekim). *Eğitim fakültesi lisans son sınıf öğrencilerinin lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri*. III. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- MEB. (1973). Millî Eğitim Temel Kanunu, 24 Haziran 1973 Tarih ve 14574 Sayılı Resmi Gazete.
- Merriam, S.B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. S. Turan (Çev. Ed.). Ankara: Nobel. [Orijinal baskı 2009].
- Miles, M.B. ve Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Özdem G., Bülbül, T. ve Güngör, S. (2002, Mayıs). *Eğitim Yönetimi Planlaması Teftişi ve Ekonomisi Anabilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans Programına devam eden öğretmen ve okul yöneticilerinin programa ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. 21. Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Özmenteş, G. ve Özmenteş, S. (2005). Buca Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitimden beklentileri ve yüksek lisans programı ile ilgili görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (17), 247-255.
- Özoğlu, S.Ç. (2002). *Öğretim üyesi ve bilim insanı yetiştirme, lisansüstü öğretimin planlanması*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Patton, M.Q. (2001). *Qualitative evaluation and research methods*. Newsbury: Sage.
- Patton, M.Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Saracaloğlu, A.S., Varol, R., ve Ercan İ.E. (2005). Lisansüstü Eğitim Öğrencilerinin Araştırma Kaygıları, Araştırma ve İstatistiğe Yönelik Tutumları ile Araştırma Yeterlikleri Arasındaki İlişki. *DEÜ Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (17), 187-199.
- Sevinç, B. (2001). Türkiye’de lisansüstü eğitim uygulamaları, sorunlar ve uygulamalar. *DEÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(1), 25-40.
- Sözer, E. (1991). *Türk üniversitelerinde öğretmen yetiştirme Sistemlerinin Öğretmenlik Davranışlarını kazandırma Yönünden Etkinliği*. Eskişehir: Eskişehir Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Şimşek, H. (2004). Eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi: Karşılaştırmalı örnekler ve Türkiye için öneriler. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, (307), 13-21.
- Temizkan, M. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 461-486.
- Tok, M. (2015). *Lisansüstü programlarda program tercih nedenlerinin grup uyumuna etkisinde algılanan hizmet kalitesi açıklayıcılığı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tokat, E. ve Çıkrıkçı-Demirtaşlı, N. (2004). Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı (LES) ve diğer kabul ölçülerinin yordama geçerliliğine ilişkin bir çalışma. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 3(5), 35-55.
- Tosun, İ. (2001). *Konuşma metni*. TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri (7): Bilim Adamı Yetiştirme- Lisansüstü Eğitim. Ankara: TÜBİTAK Matbaası.
- Turhan, M. ve Yaraş, Z. (2013). Lisansüstü programların öğretmen, yönetici ve denetmenlerin mesleki gelişimine katkısı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(43), 200-218.
- Umur, Z. (2015). *Eğitim yönetimi ve denetimi tezsiz yüksek lisans öğrencileri ile öğretim üyelerinin eğitim yönetimi ve denetimi tezsiz yüksek lisans Programına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ünal, Ç. ve İlter, İ. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime olan tutumları (Fırat, Erzincan ve İnönü Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği ABD örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 1-18.
- Variş, F. (1972). *Türkiye’de lisansüstü eğitim “pozitif bilimlerde”*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Versan, V. (1988). Tarihsel gelişimi içinde üniversite ve yükseköğretim kavramı. (Yayına Hazırlayanlar: Özcan Demirel, Nizamettin Koç), *Yükseköğretimde değişmeler*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.

- Yalçınkaya, M., Koşar, D. ve Altunay, E. (2014). Araştırma görevlilerinin bilim insanı yetiştirme sürecine ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(3), 1009-1034.
- Yeşilyurt, E. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerine yönelik yeterlik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 71-100.
- Yeşilyurt, E. (2013). Öğretmenlerin öğretim yöntemlerini kullanma amaçları ve karşılaştıkları sorunlar. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 163-188.
- Yeşilyurt, E. (2016). Toplumsal sorunların çözümüne katkısı ve karşılaşılan engeller açısından duyuşsal alanın değerlendirilmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 237-308.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Genişletilmiş 9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, N. ve Aslan, B. (2008). İlköğretim okulu müdürlerinin yeterlikleri ile öğrenme stillerine ilişkin bir araştırma (Tokat ili örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(24), 238-255.
- YÖK. (1973). 1750 Sayılı Üniversiteler Kanunu. 7 Temmuz 1973 Tarih ve 14587 Sayılı Resmi Gazete.
- YÖK. (1981). 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu. 6 Kasım 1981 Tarih ve 17506 Sayılı Resmi Gazete.
- YÖK. (2010). Türkiye yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi. Web: <http://www.tyyc.yok.gov.tr> adresinden 8 Nisan 2016'da alınmıştır.
- YÖK. (2016). Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği. 20 Nisan 2016 Tarih ve 29690 Sayılı Resmi Gazete.